

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΟΣ ΤΟΥ ' 40 / ИСКУССТВО И ЭПОС 1940г.

«Από της 6^{ης} πρωινής τα ιταλικά στρατεύματα θα κινηθούν εναντίον της Ελλάδος. Τελεσίγραφο στον Έλληνα πρωθυπουργό από τον Ιταλό πρόσβυ Εμμανουέλ Γκράτσι».

«“С 6 утра итальянские войска будут двигаться по направлению к Греции”, - заявил посол Италии Эммануэль Грацци в своем ультиматуме премьер-министру Греции””».

Με σχετική παραλλαγή αυτός ήταν και ο πρωτοσέλιδος τίτλος στις εφημερίδες της Δευτέρας, 28 Οκτωβρίου 1940. Μάλιστα, τα φύλλα των εφημερίδων εκείνης της ημέρας, για να προλάβουν τη μεγάλη είδηση, κυκλοφόρησαν σε δεύτερη έκδοση, αφού η επίδοση του τελεσιγράφου έγινε στις 3 τα ξημερώματα.

Подобными заголовками пестрели первые страницы газет, вышедшие в свет 28 октября 1940. В действительности, эти газеты вышли вторым выпуском, так как заявление посла Италии поступило в 3 утра, а о глобальных новостях требовалось незамедлительно сообщить.

Αυτός ο πόλεμος δεν κερδήθηκε τυχαία ή από σύμπτωση, ούτε έγινε κανένα θαύμα. Η κήρυξή του, με το τελεσίγραφο του Γκράτσι, στάθηκε για την Ελλάδα ένα έλασμα πρωτοφανούς ομοψυχίας.

Эта война не была выиграна ни случайно, ни по стечению обстоятельств, и это не было чудом. Ультиматум Грацци объединил Грецию единым духом патриотизма.

Η ελληνική τέχνη, επιστρατευμένη και αυτή, στο μέτωπο ή στα μετόπισθεν, εξεικόνισε με χρώματα και παρέδωσε στο διηνεκές την εξάμηνη αυτή σύγκρουση, που κατέληξε σε θρίαμβο και εποποιία του ελληνικού λαού. Με κάθε πρόσφορο εικαστικό μέσο, από την πρώτη στιγμή θα αποτυπώσει παραστατικά τη γενική έξαρση και τον παράλογο ενθουσιασμό των Ελλήνων, την πολεμική ορμή και το μεγαλείο της νίκης, αλλά και τις δοκιμασίες, την κακουχία, ακόμη και αυτόν τον ίδιο το θάνατο – όλο το φάσμα του πολέμου.

Греческое искусство, вовлеченное в борьбу, как на фронте так и в тылу врага, буйством красок сохранила на века противоборство, длившееся шесть месяцев, и завершившееся триумфальной эпической победой греческого народа. При любой попытке описания событий с помощью изобразительных средств, с самого первого момента противостояния ярко показаны общее приподнятое настроение и непостижимый, порой непонятный, неразумный, энтузиазм греков, боевой порыв, величие победы, а также испытания, трудности и невзгоды, даже смерть - весь спектр войны.

Ζωγράφοι θα βρεθούν στο μέτωπο, υπηρετώντας ως μάχιμοι, όπως ο Αλέξανδρος Αλεξανδράκης, ή με την επίσημη ιδιότητα του πολεμικού ζωγράφου, όπως ο Ουμβέρτος Αργυρός και ο Γιώργος Προκοπίου, που άφησε την τελευταία του πνοή ζωγραφίζοντας στο Αργυρόκαστρο. Άλλοι εικαστικοί, εμπνευσμένοι από το έπος του '40-41, θα φιλοτεχνήσουν μεμονωμένα έργα: Γ. Γουναρόπουλος, Χρ. Καπράλος, Περ. Βυζάντιος, Φρ. Αριστεύς, Νικ. Νείρος, Σπ. Βασιλείου, κ. Κ. Παρθένης κ.α. Επίσης, το εργαστήρι χαρκτηκής του Γιάννη Κεφαλληνού, στη Σχολή Καλών Τεχνών, θα συμβάλει με τις αφίσες των σπουδαστών (Α. Τάσος, Β. Κατράκη, Κ. Γραμματόπουλος) στην ηθική ενίσχυση του άμαχου πληθυσμού και στην καλλιέργεια αλληλεγγύης στις οικογένειες των στρατευμένων.

Художники на фронте выступают в качестве комбатантов, подобно Александросу Александракису, или имея официальный статус военного художника, подобно Умвертосу Аргиросу и Георгиосу Прокопиу, который испустил свой последний вздох, работая над своими картинами в городе Аргирокастро. Другие баталисты, которые черпали вдохновение в эпосе 1940-1941гг., представлены отдельными произведениями. Назовем несколько из них: Г. Гунаропулос, Хр. Капралос, Пер. Визандиос, Φρ. Ариστεвс, Ник. Нирос, Сп. Василиу и К. Парфениса и т.д. Помимо этого, гравировальная мастерская Янниса Кефаллиноса при Высшей Школе Изящных Искусств города Афин, на которой тогдашние студенты (Α. Τάσος, Β. Κατράκι, Γ. Γραμματόπουλος) и будущие великие мастера готовят афиши и плакаты о войне, способствует подъему морального духа гражданского населения и культивации чувства солидарности семьям солдат.

Επιστρατευμένοι στον πόλεμο κατά των Ιταλών θα βρεθούν και οι σκιτσογράφοι στις εφημερίδες της εποχής. Από την έναρξη του πολέμου και μέχρι την είσοδο των Γερμανών στην Ελλάδα, η ελληνική γελοιογραφία θα φτάσει στην ύψιστη ακμή της. Θα καταξευτελίσει την κωμική οίηση του Μουσολίνι και τις συνεχείς πανωλεθρίες του ιταλικού στρατού τόσο εύστοχα, ώστε να σχηματίζεται η εντύπωση, ιδίως στους μεταγενέστερους, πως ο πόλεμος κατά των Ιταλών υπήρξε μια ακολουθία από εύκολες νίκες.

Свое призвание в войне против итальянцев найдут и карикатуристы, которые выражаются с помощью своего творчества и сотрудничают с газетами того времени. От начала войны и до момента наступления немцев на Грецию, греческая карикатура достигнет наивысшего пика развития. Комически представят тщеславного Муссолини и покажут фиаско итальянской армии так мастерски точно, чтобы сложилось впечатление, что война против итальянцев была весьма легкой победой.

Το «Αργυρόκαστρο» του Γιώργου Προκοπίου – «Αργιροκαστρο» Γεωργιος Προκοπιу.

Γιώργος Προκοπίου - Γεωργιος Προκοπιу

Γιώργος Προκοπίου

Από τα έργα, που ζωγράφισε ο Γιώργος Προκοπίου στο μέτωπο της Αλβανίας, σώθηκε μόνο ένα, το «Αργυρόκαστρο». Καθώς δεν είχε ολοκληρωθεί όταν ο καλλιτέχνης αρρώστησε, στερέωσε το τελάρo με την «καλή» πλευρά του μέσα στο καπάκι της μεγάλης κασετίνας του και με τρόπο, που φαινόταν μόνο η πλάτη του έργου, ένας σκούρος μουσαμάς. Έτσι δεν έγινε αντιληπτό από τους άγνωστους εκείνους, που λεηλάτησαν τις αποσκευές του από το στρατιωτικό αυτοκίνητο, που τον έφερνε νεκρό πια στο σπίτι του, στις 21 Δεκεμβρίου 1940. Τραγική ειρωνεία! Τα εικαστικά ντοκουμέντα του αλβανικού μετώπου, για τα οποία θυσιάσε τη ζωή του, χάθηκαν για τους οικείους του, για τους φιλότεχνους, για την ιστορία και για την πατρίδα μας.

Йοργос (Γεωργιοςμ) Προκοπιу

Среди произведений, написанных Йоргосом Прокопиу на фронте, сохранена одна лишь картина - «Аргирокастро». Поскольку картина не была завершена к моменту заболевания художника на фронте, он упаковал картину таким образом, что она была заметна с обратной, темно-серой стороны, в результате чего она была спасена во время грабежа автоколонки, которая перевозила труп умершего художника в Афины 21 декабря 1940 года. Трагическая ирония! Изобразительные документы с Албанского фронта, за которые художник отдал свою жизнь, были потеряны навсегда для его семьи, для любителей искусства, для истории и для нашей страны.

Πρόκειται για παλαιόμαχο ζωγράφο, με μεγάλη δράση στο Μικρασιατικό μέτωπο. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος στην Αλβανία, ο Γιώργος Προκοπίου ήταν περασμένης ηλικίας και δε νοείτο να μετακινηθεί προς το μέτωπο. Όσοι τον είδαν τις αλησμόνητες εκείνες ημέρες, δεν θα τον λησμονήσουν ποτέ. Έκανε τα αδύνατα δυνατά για να του επιτραπεί η μετάβαση στο μέτωπο. Οργωνε τα υπουργεία Μέχρι και στον ίδιο τον πρωθυπουργό έγραψε:

Этот художник - ветеран с большим стажем на Малазийском фронте (1919-1922гг.). Когда началась греко-итальянская война, он уже был весьма преклонного возраста, что исключало его приезд на передовую линию фронта. Его знакомые никогда не забывали его реакцию после начала войны. Он делал все возможное, дабы ему разрешили уехать на фронт, ходил по кабинетам министров, дошел до самого премьера, которому писал:

«Αθήναι τη 18 Νοεμβρίου 1940. Σεβαστέ μου κύριε πρόεδρε, Τα δύο παιδιά μου είναι στρατιώτες εις τον ιερό αγώνα της Πατρίδας μας, τον πιο ιερόν από όλους όσους διεξήγαγεν έως τώρα εις την ένδοξη και πολυκύμαντη ιστορία της. Εγώ αισθάνομαι ντροπή να μένω εδώ, τη στιγμή που τα παιδιά της Ελλάδος γράφουν με το αίμα των τέτοιες αφθάστου ηρωισμού εποποιίες. Αισθάνομαι να κοχλάζει μέσα μου νεανικό αίμα. Την 28^η Οκτωβρίου εκάματε κι αυτό τοπ θαύμα. Μας ξαναδώσατε τα 25 μας χρόνια με όλον τον ενθουσιασμό και την ελληνική παλληκαριά τους. Γι' αυτό, λοιπόν, παρακαλώ να διατάξητε

και μου επιτραπεί και πάω κι εγώ στο μέτωπο για να αποθανάτισω με τον χρωστήρα μου και τον ενθουσιασμό μου κάτι από την ηρωική εποποιία, που γράφεται εκεί ψηλά στα δοξασμένα και αιματόβρεκτα βουνά της Ηπείρου και της Μακεδονίας. Είχα την ευτυχία να παρακολουθήσω από το 1912 τους εθνικούς μας αγώνες ως πολεμικός ζωγράφος και να βάλω με την τέχνη μου και το χρωστήρα μου και εγώ μια πετρίτσα στο προαιώνιο οικοδόμημα της Ελλάδος. Μη μου αρνηθείτε, κύριε Πρόεδρε, αυτή την ευτυχία και τώρα. Γ. Προκοπίου. Στρατιωτικός ζωγράφος. Μετάλλιον Στρατιωτικής αξίας. Πολεμικός Σταυρός ».

'Αфины, 18 ноября 1940 . Мой уважаемый господин Президент. Двое моих детей являются солдатами в священной борьбе нашей родины, самый священной из всех, которые вели по сей день на протяжении нашей славной и небезоблачной истории . Мне стыдно оставаться здесь, когда дети Эллады своей кровью пишут страницы столь несравненного эпического героизма. Чувствую, как в моих жилах кипит юная кровь . 28 октября Вам удалось совершить такое чудо. Вы меня вернули с своему 25-летию , при всем своем мужестве и греческом бесстрашии, свойственными такому возрасту. Поэтому, прошу Вас, распорядиться, чтобы мне разрешили приехать на фронт, чтобы увековечить своей кистью и волнением тот героический эпос, который пишется там высоко, на славных кровью пропитанных горах Эпира и Македонии. Я имел счастье принимать участие начиная с 1912 года, на всех наших национальных войнах в качестве военного художника и со своей стороны наложил, с помощью своего искусства и красочной палитры, свою маленькую лепту в вековое образование под названием «Эллада». Не отказывайте мне, господин Президент, это счастье сейчас. Йоргос Прокопиу. Военный живописец . Удостоен медали Военной доблести и Военного креста.».

Φωτογραφία του Γ. Προκοπίου. – Φωτογραφία Γ. Προκοπίου	5.12.40. Πέπελη. Ιταλοί στρατιώτες τη στιγμή που παραδίδονται αιχμάλωτοι. Φωτογραφία του Γ. Προκοπίου. Пэпэли. Итальянские солдаты во время плена. Φωτογραφία Γ. Προκοπίου.

Εννέα ημέρες αργότερα ήρθε θετική απάντηση στην αίτησή του για μετάβαση στο μέτωπο.

«ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ. ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Προς τους Διοικητάς Μεγάλων Μονάδων, Παρακαλουμένους όπως διευκολύνωσι εις το έργον του τον ζωγράφο Κύριον Γεώργιον Προκοπίου, ον συνιστώ ενθέρμως. Εν Αθήναις, τη 27.11.1940. Ο ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. ΑΚ. ΠΑΠΑΓΟΣ».

Девять дней спустя пришел положительный ответ на его просьбу отправиться на фронт.

"ШТАБ-КВАРТИРА. ГЛАВОКОМАНДУЮЩИЙ. Командирам крупных формирований, убедительная просьба оказать содействие в своей работе художнику Йоргосу Прокопиу. Афины, 27 ноября 1940г. ГЛАВОКОМАНДУЮЩИЙ АΚ . ΠΑΠΑΓΟΣ.

Ουμβέρτος Αργυρός, «Εμπρός για τα σύνορα»
Умвертос Аргирос- « Вперед на границу»

Ουμβέρτος Αργυρός

Εξετάζοντας κανείς το συνολικό έργο του Ουμβέρτου Αργυρού (Καβάλα, 1882 – Αθήνα, 1963) βρίσκεται προ εκπλήξεως μπροστά στη σειρά των 32 ελαιογραφιών του με θέματα από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940-1941. Και αυτό γιατί κάθε άλλο παρά ειδικευμένος ήταν έως τότε ο ζωγράφος στην απεικόνιση πολεμικών σκηνών. Οι περισσότεροι πίνακές του καταναλάζονται από φως. Στα θέματά του – πορείες, επιθεωρήσεις, μεταφορές αρμάτων και τραυματιών, βομβαρδισμένοι οικισμοί – αποδίδει, βέβαια, τις κακουχίες, τι δύσκολες καιρικές συνθήκες, το αφιλόξενο τοπίο, τις υπεράνθρωπες προσπάθειες των αγωνιστών να υποτάξουν το χιόνι και να σκαρφαλώσουν στα βουνά. Κατά κύριο λόγο, ωστόσο, στα έργα του δεν απεικονίζονται οι συγκρούσεις, αλλά τα πριν και τα μετά τη σύγκρουση, ιδιαίτερα δε ενδιαφέρεται για τις νικηφόρες στιγμές (π.χ. *Είσοδος του ελληνικού στρατού εις την Κορυτσάν*).

Умвертос Аргирос

Глядя на все творчество Умбертоса Аргироса (Кавала, 1882 - Афины, 1963) удивляемся перед серией 32 картин, написанных маслом, с темами из греко - итальянской войны 1940-1941 гг. И это потому, что к этому времени творчество художника не имело ничего общего с изображением военных сцен. Большинство из его картин освещаются светом. В его рисунках мы встречаем марши, инспекции, транспортные конвои, раненых, деревни после бомбежки, что безусловно передает трудности, сложные погодные условия, негостеприимную, недружественную окружающую среду, сверхчеловеческие усилия бойцов покорить снег и подняться в горы. Но в первую очередь его работы не изображают сцены конфликта и военных действий, а изображается время до и после конфликта, до и после столкновения (например, картина *«Вступление греческой армии в город Корица»*).

Εκδηλη είναι η σημασία και η φροντίδα, που ο Αργυρός προσδίδει στην απόδοση του φυσικού τοπίου, σε τέτοιο βαθμό, μάλιστα, που κάποτε οι ανθρώπινες μορφές να εξαφανίζονται και άλλοτε ο πίνακας να μην είναι τίποτε άλλο από μια καθαρή τοπογραφία (π.χ. Επίθεση εχθρικών αεροσκαφών, Είσοδος Ελληνικού στρατού εις το Αργυρόκαστρον), επεξεργασμένη σε ιμπρεσιονιστικό ύφος και με λυρική διάθεση.

Очевидна важность и внимание, которые придает Аргирос, написанию пейзажа, порой до такой степени, что человеческие формы и фигуры исчезают, а иногда картина превращается в чистую топографию (например, картины *«Атаки вражеских самолетов»*, *«Вступление греческой армии в город Аргирокастро»*), написанные в стиле импрессионизма с ощутимым лирическим настроением.

Αλέξανδρος Αλεξανδράκης

22.12.1940, παραμονές Χριστουγέννων στο αλβανικό μέτωπο.

Ο ζωγράφος Αλέξανδρος Αλεξανδράκης, αριστερά,

με τον αδελφό του Μενέλαο, δεξιά. - 22.12.1940 Накануне Рождества на албанском фронте. Художник Александрос Алекандракис - слева, с братом Менелаосом - справа.

Αναμφίβολα ζωγράφος του Έπους του '40 δύναται να θεωρηθεί μόνο ο Αλέξανδρος Αλεξανδράκης (1913-1968), μαθητής του Ουμβέρτου Αργυρού στη ζωγραφική και του Γιάννη Κεφαλληνού στη χαρακτική. Και αυτό όχι μόνο γιατί ζωγράφισε και σχεδίασε σκηνές από τον πόλεμο του '40, αλλά γιατί τον έζησε και μας καταθέτει τα ίδια τα προσωπικά του βιώματα. Ενώ, λοιπόν, στις άλλες περιπτώσεις τόσο για τον πόλεμο του '40 όσο και για άλλους πολέμους και συγκρούσεις, οι καλλιτέχνες αντιμετωπίζουν περισσότερο εξωτερικά τον πόλεμο με λίγες εξαιρέσεις - ο Αλεξανδράκης στρατεύεται και βρίσκεται στο μέτωπο, ζει τις σκηνές που εικονίζει, μεταφέρει σε σχέδια, και αργότερα σε ζωγραφική, καθαρά βιωματικές του εμπειρίες.

Александрос Алекандракис

Александрос Алекандракис (1913-1968гг.) несомненно считается самым характерным и представительным художником Эпоса 40-го года. Александрос Алекандракис ученик Умвертоса Аргироса в живописи и Янниса Кефиллиноса в гравировке. И это не только потому, что он писал и рисовал сцены из войны и албанского фронта, но и потому, что он прожил в этой войне, пережил ее и передает нам свои личные опыты. Таким образом, в то время как в других случаях с военными конфликтами, художники сталкиваются и знакомятся с более внешней и поверхностной сторонами войны, с некоторыми исключениями, Алекандракис мобилизуется, едет на фронт и лично переживает те сцены и темы, которые

позже изображает на своих полотнах, в которых отражаются его личные, эмпирические опыты.

Με το Λεύκωμα, που εξέδωσε το 1968 με το χαρακτηριστικό τίτλο «Έτσι πολεμούσαμε το 1940-41», με 80 σχέδια και 22 ζωγραφικούς πίνακες, μάς επιτρέπει να προσεγγίσουμε κοντύτερα το χαρακτήρα του πολέμου, τα δε έργα του ξεχωρίζουν για την εκφραστική δύναμη της εικαστικής του γλώσσας. Στα σχέδια και τη ζωγραφική του μας δίνει κάθε κατηγορίας σκηνές από τις επιθέσεις και τις προελάσεις, τις συλλογικές προσπάθειες και τις ατομικές αντιδράσεις, τη δράση των διαφόρων σχηματισμών, τον ηρωισμό και τους νεκρούς, τα κρυοπαγήματα και τους τραυματίες. Σε ένα μορφοπλαστικό ιδίωμα, στο οποίο συνδυάζεται η οξύτητα και ποιότητα του σχεδίου του και η δύναμη υποβολής του χρώματος, εξπρεσιονιστικοί τύποι και χαρακτηριστικά του μπαρόκ, ρομαντική διάθεση και απόδοση του ουσιαστικού.

В своем *Альбоме*, выпущенном в 1968г. с характерным названием «*Так мы воевали с 1940 по 1941 год*», в котором содержатся 80 рисунков и 22 картины, он нам предоставляет возможность окунуться в характер войны, а его работы отличаются выразительной силой в своем изобразительном языке. Его графика и картины изображают сцены нападений и походов, коллективных усилий и индивидуальных реакций и подвигов, действия различных военных образований, героизм и мертвых, обморожения и раненых. В своей творческой палитре сочетается четкость и высокое качество графики, мощность цветовой гаммы, экспрессионистские мотивы и барокко, романтическое настроение и подача важного.

«Ερποντας» Αλ. Αλεξανδράκης
«Ползти» Ал. Александрakis

Φρίξου Αριστέως, «Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος: Θριαμβευτική επέλασις ελληνικού ιππικού προ της Κορυτσάς», Фриксу Аристеос. «Греко-итальянская война: Триумфальная Атака конной армии перед Корицаса»	Νίκου Καστανάκη, «Ο νέος Μαραθών και η ελληνική εποποιία: Η μεγάλη μάχη προ του Αργυροκαστρου. Νίκος Καστανάκης «Νέος Μαραφον и Эпопея: Великая атака перед Аргирокастра»

Αφίσες, ζωγραφικά και γλυπτά έργα για τον Αλβανικό Πόλεμο

Πέραν των προαναφερομένων καλλιτεχνών, μία πλειάδα άλλων ζωγράφων και γλυπτών εικονογράφησε διάφορες φάσεις του πολέμου. Ανάμεσά τους οι ζωγράφοι Γιώργος Γουναρόπουλος (1889-1977), Περικλής Βυζάντιος (1893-1972), Βάσος Γερμενής (1896-1966), Αλέκος Κοντόπουλος (1905-1979), Κώστας Κουτσοурής (1913-1991), και οι γλύπτες Γιάννης Κανακάκης (1903-1978), Χρήστος Καπράλος (1909-1993), Αθανάσιος Λημναίος (1908-1977), Φίλιππος Μάκοτσης (1910) και Νικόλας [Παυλόπουλος] (1909-1990).

Постеры, афиши, картины и скульптуры на Албанской войне

В дополнение к вышеупомянутым художникам, множество других художников и скульпторов проиллюстрировали различные этапы войны. Среди художников-живописцев следует упомянуть Георгиоса Гунаропулоса (1889-1977), Периклиса Византиоса (1893-1972), Васоса Гермениса (1896-1966), Алекоса Контопулоса (1905-1979), Костаса Куцуриса (1913-1991), а среди скульпторов Янниса Канакакиса (1903-1978), Христоса Капралоса (1909-1993), Афанасия Лимнеоса (1908-1977), Филиппа Макоциса (1910) и Николая Павлопулоса (1909-1990).

Νικολάου Νείρου, «Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος: Η καταβύθισις της ιταλικής νηοπομπής από τον θρυλικόν ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΝ», 1940 Νικόλαος Νιρος
«Греческая- итальянская война. Потопление итальянских судов легендарной лодкой ПАПАНИКОЛИС», 1940г.

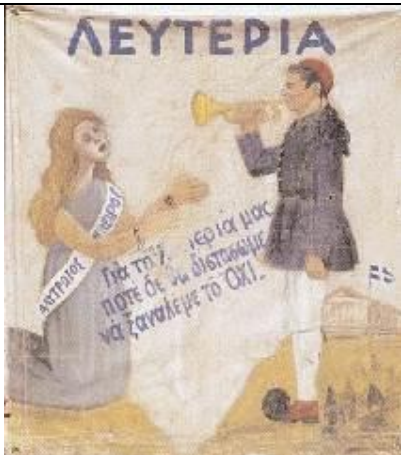
Ανδρέα Βουρλούμη, «Ιππέας - Ελάτης»
Андреас Вурлумис «Всадник-Елатис»

Στη γλυπτική, μάλιστα, ο πόλεμος του '40 πέρασε πολλές φορές μέσα από κενά καλλιτεχνικού αισθήματος, φιλολογικά ηρώα πεσόντων, που έστησαν κατά καιρούς τα υπουργεία Εθνικής Αμύνης, Εσωτερικών και Πολιτισμού.

Παράλληλα, μια σειρά άλλων ζωγράφων, όπως οι Φρίξος Αριστεύς (1879-1951), Έκτωρ Δούκας (1885-1969), Νίκος Καστανάκης (1896-1961), Νικόλαος Νείρος (1905-1979), Νικόλαος Πασχαλίδης (1906), επιδόθηκαν σε συνθέσεις με πολεμική θεματογραφία, οι οποίες σχεδιάζονταν προκειμένου να τυπωθούν λιθογραφικά στο σχήμα της αφίσας για συγκεκριμένους εκδοτικούς οίκους σε χιλιάδες αντίτυπα.

В скульптуре, в частности, война 1940-1941 гг. воплотилась, часто лишенная мощного чувственного порыва, в композициях, заказанных такими ведомствами, как Министерства Обороны, Внутренних Дел и Культуры.

Одновременно ряд других художников, такие как Фриксос Аристефс (1879-1951), Гектор Дукас (1885-1969), Николаос Кастанаκис (1896-1961), Николаос Νιρος (1905-1979), Николаос Πασхалиδис (1906) сосредоточились на композициях с военной тематикой, которые были предназначены для печати в формате литографии для афиш, тиражом в тысячах экземпляров.

	
Σχεδιασμένο από το ζωγράφο Ε. Παπαδημητρίου (1895–1958) εξώφυλλο του βιβλίου «Δαβάκης–Πίνδος». Эскиз художника Е. Пападимитриу (1895–1958), обложка книги «Давакис – Пиндос»	Αφίσα, φιλοτεχνημένη από άγνωστο καλλιτέχνη. Афиша, неизвестный художник

Αλβανία 1941. Ο Γιάννης Τσαρούχης με την Παναγία Βρεφοκρατούσα
 Албания 1941. Яннис Царухис с иконой «Богаматерь с младенцем»

Πρόσφατα, επτά (7) επίχρυσα μετάλλια για τα 50 χρόνια από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο φιλοτέχνησε ο γλύπτης **Βάσος Καπάνταης** το 1990. Ο αριθμός τους έχει συμβολικό νόημα, δεδομένου ότι αναλογεί στους μήνες που διήρκεσε ο πόλεμος. Τα μετάλλια βρίσκονται στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο.

Η ζωγράφος **Σόφη Κεφάλα**, μαθήτρια του Κ. Παρθένη στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, κράτησε ένα είδος εικονογραφημένου ημερολογίου κατά τις περιόδους του Πολέμου και της Κατοχής (1940-1944), που έχει καμβά την αγάπη της ζωγράφου προς την αριστουργηματική επιτύμβια στήλη του Αριστίωνος, η οποία επανέρχεται διαρκώς στην αφήγησή της ως leit Motiv. Η **στήλη του Αριστίωνος** είναι αρχαίο αττικό επιτάφιο ανάγλυφο. Βρέθηκε το 1838 περίπου στις ανασκαφές στην **Βελανιδέζα** της Αττικής και φυλάγεται στο **Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο** με αριθμό καταλόγου 29. Είναι ένα από τα τελευταία έργα της χρονικής περιόδου που χαρακτηρίζεται ως **αρχαϊκή εποχή**^[1]. Η στήλη είναι εξαιρετο δείγμα γλυπτικής. Παριστάνει γενειοφόρο **οπλίτη**, τον πάνοπλο Αριστίων, εσφαλμένα ονομαζόμενο **Μαραθωνομάχο** από την δεξιά του άποψη. Η στάση του είναι σοβαρή την στιγμή που βηματίζει με πόδια στιβαρά, κολλημένα στο έδαφος, βλέμμα βλοσυρό, σβέρκο σφιχτό και κούτελο κάθετο.

Το 1981 ο ζωγράφος **Γιώργος Ιωάννου** εξέδωσε το μεγάλο σχήματος «**Λεύκωμα 1940-1974**», που περιλαμβάνει μονοτυπίες με σκηνές και από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο.

В годовщину 50-летия греко-итальянской войны (1990 год) скульптор **Βασος Капанταис** создал семь (7) позолоченных медалей. Их число имеет символическое значение, так как оно соответствует 7месячной войне. Медали находятся в Национальном историческом музее .

Художник **Софи Кефала**, ученица К. Партениса в Высшей Школе Изыщных Искусств (Афины), составляла своего рода живописный дневник во время войны и оккупации (1940-1944гг.), лейтмотивом которого становится надгробная плита античного война Аристиона (хранится в Национальном Археологическом музее).

В 1981 году художник **Γεоргиос Иоанну** выпустил объемный «Альбом 1940 – 1974гг.», который включает монотипии со сценами из греко- италянской войны .

Νικόλα, «Γυναίκες της Πίνδου. 28η Οκτωβρίου 1940», ξύλο – Никола « Женщины Пиндоса. 28 Октября 1940», дерево.

Χρηστικά και διακοσμητικά αντικείμενα του '40

Είναι γνωστό το φαινόμενο των διαφόρων αναμνηστικών μικροαντικειμένων, που σχετίζονται με πρόσωπα και καταστάσεις και τα οποία βρίσκουν καθημερινή εφαρμογή στη ζωή μας. Τέτοια δημιουργήματα προσφέρουν πτυχές μελέτης σε ποικίλες ειδικότητες επιστημόνων, κατ'έξοχήν σε λαογράφους, κοινωνιολόγους και ιστορικούς της τέχνης.

Утилитарные-прикладные декоративные элементы 1940года

Известное явление создание различных памятных мелких предметов, связанных с людьми и ситуациями, которые находят применение в повседневной жизни. Такие предметы предлагают аспекты изучения учеными в различных дисциплинах, преимущественно фольклористов, социологов, искусствоведов.

Με το ξέσπασμα του Αλβανικού Μετώπου εμφανίστηκαν χειροτεχνημένα τα πρώτα χρηστικά αντικείμενα, που αναφέρονταν σε αυτό: τσολιάδες, που κινούν τα δεμένα με σπάγκο χέρια τους, κουτάκια και ξύλινες κοσμηματοθήκες με την ελληνική σημαία, πίνακες ζωγραφικής, που απεικονίζουν σκηνές μαχών, κεντήματα, καθρέπτες, ηλεκτρικοί λαμπτήρες, κανάτια, σπιρτόκουτα, ξυλόγλυπτα με στρατιώτες, μεταλλικά γλυπτά με γυναίκες που κουβαλούν πυρομαχικά και άλλα παρόμοια. Αργότερα τα αντικείμενα αυτά κάνουν την εμφάνισή τους μαζικότερα σε βιοτεχνικό (ή και βιομηχανικό) επίπεδο, απολύοντας αυτόματα την αφελή και ερασιτεχνική «φρεσκάδα» και «αγνότητά» τους. Πρωταρχικός σκοπός τους η έξαψη του πατριωτισμού των Ελλήνων, η ενδυνάμωση του ηθικού εκείνων, που έμειναν στα μετόπισθεν, η διατήρηση της ιστορικής μνήμης, η διαφύλαξη των συμβάντων από τους επιγενόμενους, η παγίωση εθνικών ιδεωδών.

С началом албанского фронта появляются первые утилитарные предметы, связанные с военными событиями: солдатики (перевязанные веревками и нитками), коробки и деревянные сундучки с греческим флагом, картины, изображающие батальные сцены, вышивка, зеркала, электрические лампы, кувшины, спичечные коробки, деревянные солдатики, металлические скульптуры женщин, которые несут боеприпасы и тому подобное. Позже эти объекты обретают более массовый характер, теряя автоматически свою «свежесть», «наивность», «невинность». Их главная цель состоит в зажигании патриотизма греков, в подъеме боевого духа тех, кто остался в тылу, в сохранении исторической памяти, в укреплении национальных идеалов.

Για τον ιστορικό της τέχνης είναι έκδηλη η θέληση του ανώνυμου, τις περισσότερες φορές, καλλιτέχνη να αποτυπώσει ενθουσιωδώς τις παραστάσεις του, να τις πλάσει και να τις αφηγηθεί. Ο ανώνυμος δημιουργός, κατά κύριο λόγο αυτοδίδακτος, παραγνωρίζει τις συνηθισμένες μορφικές αναλογίες (π.χ. μεγάλα ως προς το λοιπό σώμα χέρια), επιτείνει τις χρωματικές αντιθέσεις, αλλοιώνει τα προσωπογραφικά χαρακτηριστικά, τυποποιώντας τις μορφές. Πάντα, ωστόσο, κατορθώνει να εξωτερικεύει ό,τι αισθάνεται: την ελληνική περηφάνια, των φλόγα των ενδόμυχων πόθων του Έλληνα για ελευθερία.

Искусствоведу, изучающему данные предметы, очевидно желание создателя этих предметов, чаще всего анонимного художника, запечатлеть события и дух эпохи и воплотить их в своем творчестве, повествуя, таким образом, потомкам о них. Анонимный создатель, чаще всего самоучка, игнорирует обычные фигурные аналогии, размеры и формы (например, чрезмерно большие, по сравнению с другими частями тела, рука), подчеркивает контрасты цвета, искажает лица, стандартизирует формы. Всегда, однако, удается ему воплощать свои чувства греческую гордость, пламя самых сокровенных желаний греческого народа за свободу.

Ξύλινη κασετίνα. Στο κέντρο η ελληνική σημαία - Деревянная коробка. В центре греческий флаг

Χλευάζοντας τον φασισμό:

Το πενάκι των σκιτσογράφων εξ' ίσου αιχμηρό με τη λόγχη των Ευζώνων στο μέτωπο. Σκίτσο – επιθεώρηση – χρονογράφημα – θέατρο σκιών/Καραγκιόζης – και οι τέσσερις πόλοι της διασκεδαστικής αγωγής των Νεοελλήνων στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα «επιστρατεύτηκαν» την αυγή της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940. Υπήρξαν τα οχήματα εκείνα, που κοινώνησαν τη διασκέδαση με την ηθικοπατριωτική ενδυνάμωση και νουθεσία, από την πρώτη στιγμή της ιταλικής επίθεσης στα βουνά της Πίνδου έως τον Απρίλιο του 1941, όταν δίπλα στις λόγχες του ιταλικού φασισμού στοιχήθηκαν και οι μηχανοκίνητες ορδές του γερμανικού ναζισμού.

Высмеивая фашизм:

Περό καρικατουριστών одинаково резко с копьем солдат.

Καρίκατες – θεατρικές постановки - βινιέτα - Театр теней / Karagiozis - вот все четыре полюса развлекательного досуга греческого населения на протяжении 20го столетия, они же мобилизуются на заре 28 октября 1940 года. Они явились тем инструментом, тем сосудом, который связал досуг и развлечение с морально-патриотическим воспитанием и укреплением духа с самого начала итальянской атаки в горах Пинда и до апреля 1941 года, когда рядом с копьями итальянского фашизма встали и механизированные полчища германского нацизма .

Αναφερόμενοι στη μάχη των καλλιτεχνικών μέσων στον πόλεμο του Σαράντα, οφείλουμε εξ αρχής να υπογραμμίσουμε τον απόλυτο αντιφασιστικό χαρακτήρα τους, από τον Φώκο Δημητριάδη ως το Μιχάλη Αργυρόπουλο και τον Κώστα Βάρναλη έως τον Αντώνη Μόλλα ή τον Σωτήρη Σπαθάρη, όπου είναι έκδηλο το αντιφασιστικό περιεχόμενο κάθε δημιουργίας. Ελάχιστα υπονοούνταν κάποια διαμάχη ανάμεσα στον ελληνικό και τον ιταλικό λαό. Πουθενά δεν υπάρχει αναφορά σε Ιταλό πολίτη. Η αναφορά εστιάζεται πάντοτε στον υπερφίαλο Ντούτσε, το σκιώδη βασιλέα Βιτόριο Εμμανουήλ, τους ηττημένους στρατηγούς και τους απόλεμους βερσαλιέρους και караμπινιέρους. Άλλωστε, η ελληνοϊταλική πολεμική σύγκρουση υπήρξε μία εξαιρετική ευκαιρία, γελοιογραφώντας τον ιταλικό φασισμό, να γελοιοποιεί, κατ'επέκτασιν, τα ελληνικά ανδρείκελα-ομοϊδεάτες του.

Ссылаясь на вовлечение в борьбу художественных средств, изначально стоит подчеркнуть абсолютный антифашистский характер (упоминаются такие художники, поэты, литераторы, как Фокос Димитριάдис, Михалис Аргиропулос, Лицтас Варналис, Антонис Моллас, Сотирис Спатарис). Минимально подразумевалось некоторое противоречие между греческим и итальянским народом. Нигде нет ссылки, нигде не идет речь о гражданах Италии, об итальянском народе. Везде высмеивается алчный Муссолини, теневой король Виктор-Эммануил, побежденные генералы и карабинеры. Кроме того, греко-итальянская война предоставила отличную возможность, высмеивая итальянский фашизм, высмеивать, таким образом, и его греческих единомышленников.

Από την πρώτη ώρα της κήρυξης του πολέμου οι σκιτσογράφοι βρίσκονται «επί το έργον». Με γελοιογραφίες περισσότερο, αλλά και με αφίσες, τρυκάκια και κάποια κόμικς, κάνουν έντονη την παρουσία τους. Όσα έντυπα διατηρούσαν τακτικούς σκιτσογράφους, τους χρησιμοποιούν κατάλληλα. Εκτός από τις εφημερίδες τοίχου των μονάδων στο μέτωπο, δημιουργούνται νέα έντυπα

με αποκλειστικό σχεδόν περιεχόμενο τη γελοιοποίηση του φασιστικού ιμπεριου της Ρώμης, ενώ και τα αποκαλούμενα οικογενειακά έντυπα προσθέτουν ειδικές σελίδες χιούμορ για την περίσταση. Παράδειγμα νέου εντύπου, προσανατολισμένου στο σχολιασμό του πολέμου και με το σκίτσο ή το κόμικ είναι το περιοδικό «Αέρα», που κυκλοφορεί το πρώτο τεύχος του το Σάββατο 07 Μαρτίου 1941 και προλαβαίνει να εκδώσει άλλα τρία. Από τα «οικογενειακά» περιοδικά σημειώνεται ο «Θησαυρός», που πρόσθεσε τη σελίδα γελοιογραφιών «Επί ποδός πολέμου», ενώ αξίζει να μνημονευθεί και το περιοδικό της ΕΟΝ η «Εξόρμησις», που αναγκάζεται να φιλοξενήσει αντιμουσουλμανικά σκίτσα και ανέκδοτα, με όση προσοχή και διπλωματικότητα γίνεται, από το φύλλο της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1940.

С самого начала объявления войны карикатуристы находятся на передовой линии идейного фронта, большей частью карикатурами, но и афишами, мультфильмами, плакатами и комиксами. Те печатные издания, которые на регулярной основе сотрудничали с карикатуристами, используют их творческий потенциал по соответствующему назначению. Помимо фронтовых газет стенки, создается новая печатная продукция с почти эксклюзивным контентом и целью – высмеивать фашистскую империю Рима, в то время как и так называемые семейные журналы добавляют специальные страницы юмора в этом направлении. Пример новой формы, ориентированной на комментарии о войне и эскиз или комиксы – это журнал «Αέρα» (= «воздух»), первый номер которого вышел в субботу 07 марта 1941 года и успел выпустить еще три номера. Среди семейных журналов следует еще отметить журнал «Θησαυρός» (= "Сокровище"), который добавил страницу карикатур под названием «Επί ποδός πολέμου» ("Пешком на войне») и т.д.

Από τους σκίτσογράφους της εποχής, θα επιχειρήσουμε να μνημονεύσουμε μερικούς, χωρίς να αποτιμούμε το έργο και των συναδέλφων τους, που δεν κατορθώσαμε να φιλοξενήσουμε σε αυτό το αφιέρωμα:

Среди карикатуристов того времени, мы постараемся упомянуть некоторых из них, ни в коем случае принижая значимость работ их коллег, о которых в рамках данной презентации речь не пойдет.

Γεώργιος Γκεϊβέλης, υπήρξε σκίτσογράφος, συνεργάτης πολλών εντύπων. Ανάμεσα σε αυτά και η «Καθημερινή», όπου δημοσίευσε σατιρικά σκίτσιγραφικά στιγμιότυπα. Η συνεργασία της εφημερίδας με το «Συνδικάτο των ενωμένων ρεπόρτερ» ήταν αφορμή κάποια από αυτά να αναδημοσιευθούν στο εξωτερικό. Ο Γκεϊβέλης αναπαριστά το Μουσολίνι ως ένα χαμερπή ανθρωπάκο, έναν σχεδόν Αφρικανό πυγμαίο, φιγούρα που επιτείνει την ταύτιση αυτή το παχύ χείλος, κάποτε διπλόχειλο, που προσάπτει στον Ντούτσε.

Γεоргиос Γейвелис, был карикатуристом, сотрудником различных изданий, в том числе ведущей газеты «Καθημερινή» (= «Ежедневная»), в которой он публиковал сатирические снимки и комиксы. Сотрудничество газеты с «Союзом объединенных репортеров» стало причиной переиздания его комиксов за границей. Гейвелис изображает Муссолини гнусным, маленьким человеком, почти африканским карликом, подчеркивая при этом толстую губу и подбородок «Дуче».

Φωκίωνας Δημητριάδης. Το πρώτο πολεμικό σκίτσο του Δημητριάδη δημοσιεύεται στο «Ελεύθερον Βήμα» στις 2 Νοεμβρίου 1940 με τίτλο «Προστάτης των μικρών». Παρουσιάζει ένα παιδί σε μικρή ηλικία, ντυμένο τσολιά, να προτάσσει τη λογχή του στο Μουσολίνι, ενώ παρακολουθούν τη σκηνή τέσσερις (4) γυναικείες φιγούρες, που ο δημιουργός της τις ονομάζει: Λιβύη, Αιθιοπία, Αλβανία, Δωδεκάνησα. Ακολουθούν εκάδες σκίτσα τόσο στο «Ελεύθερον Βήμα» όσο και στα «Αθηναϊκά Νέα». Μένοντας στον αντιφασιστικό χαρακτήρα των σκίτσων του, σημειώνουμε το δίδυμο **Φράνκο-Ντούτσε** («Αθηναϊκά Νέα», 6 Μαρτίου 1941), το «Τώρα που 'λθε

η άνοιξη», με το Μουσολίνι να χτυπά την πόρτα του ναζισμού, λέγοντας «Ελεήστε το σακάτη» («Ελεύθερον Βήμα», 9 Μαρτίου 1941) και ακόμη το δίπτυχο Ντούτσε-Φίρερ την ημέρα της γερμανικής εισβολής («Αθηναϊκά Νέα», 6 Απριλίου 1941).

Φοκιонаς Димитριάδης. Первый военный эскиз Димитριάдиса публикуется в газете "Свободная трибуна" 02 ноября 1940г. под названием "Защитник малых/маленьких". В нем изображен маленький ребенок в национальной одежде, преподнося Муссолини свое копье, в то время, как четыре (4) женские фигуры наблюдают, чей создатель называет их: Ливия, Эфиопия, Албания, Додеканезские острова. Последуют десятки карикатур в «Свободной трибуне» и в «Афинских новостях». Преимущественно антифашистского характера его эскизо, следует упомянуть дуэт **Франко-Дуче** («Афинские Новости" , 6 марта 1941г.) , "Теперь, когда наступила весна" изображая Муссолини у двери нацизма, прося помощи словами «благословите калеку» («Свободная трибуна" , 9 марта 1941г.), а также диптих **дуче-фюрер** в день немецкого вторжения на территорию Греции («Афинские Новости", 06 апреля 1941г.).

Σταμάτης Πολενάκης. Η περίπτωση του Σταμάτη Πολενάκη είναι ιδιόμορφη. Τα καλύτερα σκίτσα του για τον πόλεμο του 1940 δημιουργήθηκαν μεταγενέστερα και εκδόθηκαν ύστερα από 40 ολόκληρα χρόνια μετά τον πόλεμο, σε μια υποδειγματική έκδοση του Πολεμικού Μουσείου, όπου δωρήθηκαν. Πραγματοποιήθηκαν στη Σίφνο το 1942 στη διάρκεια της Κατοχής και εκδόθηκαν τον Οκτώβριο του 1981. Το σχέδιο του Πολενάκη, αλλά και το υλικό του, διαφέρει εδώ ριζικά από τις λιτές γραμμές, που μας έχει συνηθίσει η ολότητα του υπόλοιπου έργου του. Χρώματα έντονα και συστηματική προσοχή στη λεπτομέρεια διατρέχουν τα 42 έργα, που υπάρχουν στο Λεύκωμα. Όπως σημειώνεται εύστοχα στην εισαγωγή του «είναι ένα έργο βγαλμένο μέσ από την ελληνική του ψυχή. Είναι η εκτόνωσή του από το βάρος της φρικτής Κατοχής. Είναι η εσωτερική του αντίσταση».

Σημαντική υπήρξε την ίδια χρονική περίοδο η συνεισφορά ενός άλλου συστηματικού σκιτσογράφου, του **Νίκου Καστανάκη**. Πίσω από μια φαινομενική ευγένεια, μία ήρεμη επιφάνεια λεπτών τόνων και εκφράσεων, υποκρύπτεται ένα ιοβόλο και σαρκαστικό πνεύμα, με έμφαση στην καταδίκη του φασιστικού προσώπου της ιταλικής εισβολής.

Σтаматис Поленакис. Случай С. Поленакиса особый. Лучшие эскизы о войне 1940-41 гг. он создал после войны, а спустя 40 лет после нее он их опубликовал в великолепном альбоме Военного музея Греции, куда он и подарил свою коллекцию, Его работы были созданы на протяжении 1942 года (время оккупации) на его родном острове Сифнос, а изданы были лишь в 1981 году. Военные эскизы Поленакиса, а также применяемые им материалы, в корне отличаются от простых линий, которые характерны для остального его творчества. Смелые цвета и систематическое внимание к деталям отличают его 42 произведения, которые вошли в альбом. Как метко отмечено в предисловии к альбому *"...эти произведения вылеплены из его греческой души. Они являются его реакцией на бремя страшной оккупации, это его внутреннее сопротивление на происходящее"*.

	
Γελοιογραφία του Φ. Δημητριάδη. – Καρικатура, Φ. Димитριάδης	Σατιρικό έντυπο «Ο Φανός των Συντακτών» Сатирический журнал «Фонарь Редакторов»

Αξιομνημόνευτος, επίσης, είναι ο Λευκαδίτης πεζογράφος **Γεράσιμος Γρηγόρης**, ο οποίος από νωρίς έχει δείξει έφεση προς τη ζωγραφική και το σκίτσο, ενώ στα «λαϊκά» επονομαζόμενα περιοδικά, όπως ο «Θησαυρός», συνεργάζονται δεκάδες ταλαντούχοι σκιτσογράφοι, όπως οι **Μιχάλης Γάλλιας**, **Παύλος Παυλίδης**, **Ευάγγελος Τερζόπουλος** και **Νίκος Νομικός**.

Не менее важным было то же время вклад другого карикатуриста, **Νίκоса Καστανάκиса**, прозаика по основной профессии, имеющего, при этом, тягу к живописи и к эскизу. Следует, также, упомянуть тот факт, что десятки популярных изданий того времени, такие как «Θησαυρός» (=«Сокровище») публикуют работы многих талантливых карикатуристов, таких как Михалис Галиас, Павлос Павлидис, Эвангелос Терзопулос и Νίκос Νομικός.

Η Χαρακτική στον Πόλεμο του '40

Ένα κεφάλαιο ξεχωριστό και σημαντικό τόσο στην ιστορία της ελληνικής χαρακτικής όσο και στη μετέπειτα εξελικτική πορεία της, είναι τα χαρακτηριστικά έργα που έγιναν κατά τη διάρκεια του πολέμου του '40, στην κατοχή και την αντίσταση (1940-1945), δεδομένου ότι διαφορετικοί ήταν οι παράγοντες και οι συνθήκες που τα υπαγόρευσαν, καθώς και τα κίνητρα και οι στόχοι, για τα οποία φιλοτεχνήθηκαν.

Гравировка в войне '40

Специальную и важную главу в истории греческой гравировки и последующего ее развития составляют произведения, сделанные в ходе войны 1940 года, во время оккупации и сопротивления (1940-1945гг.). На формирование жанра безусловное влияние оказала историческая среда, определившая мотивацию, цели и задачи произведений.

Πριν προχωρήσουμε σε αναφορές στους δημιουργούς του είδους, αξίζει να αναφέρουμε ότι η ελληνική χαρακτική τα χρόνια αυτά αρχίζει να αποκτά το δικό της πρόσωπο, γεγονός, στο οποίο καθοριστικό παράγοντα διαδραματίζει η επανασύσταση, το 1932, της Έδρας Χαρακτικής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ) με δάσκαλο το Γιάννη Κεφαλληνό. Ένα δάσκαλο, που όχι μόνο ενέπνευσε με τη διδασκαλία του, αλλά παρέσυρε και πολλούς καλλιτέχνες να μαθητεύσουν στο εργαστήριό του, με αποτέλεσμα στα τέλη της δεκαετίας του '40 να έχουμε την πρώτη φουρνιά χαρακτών-μαθητών του Κεφαλληνού, όπως οι Γ. Βελισσαρίδης, Γ. Βαρλάμος, Κ. Γραμματόπουλος, Βάσω Κατράκη, Γ. Μόσχος, Τάσος Α., Λουίζα Μοντεσάντου, Κάνθος Τηλέμαχος κ.α. Η φήμη του

Κεφαλληνού παρακινεί και πολλούς ζωγράφους να ασχοληθούν με τη χαρακτηριστική, όπως οι Γ. Μόραλης, Γ. Μανουσάκης, Φ. Καχριμάνη, Ελένη Κωνσταντινίδη κ.α. Επιστέγασμα της παραγωγικότητας των Ελλήνων χαρακτών φαίνεται να είναι η Πρώτη Πανελλήνια Έκθεση Πρωτοτύπου Χαρακτικής στο Ζάππειο το 1938. Πρόκειται για μία πράξη, που καθιερώνει και τυπικά την ανεξαρτητοποίηση και αυτονομία της χαρακτικής ως κλάδου της εικαστικής πλατφόρμας.

Прежде, чем перейти к конкретным авторам, следует упомянуть, что жанр гравировки к моменту начала войны приобретает особую значимость в творческой жизни Греции, чему способствовало восстановление в 1932 году профессором Яннисом Кефаллиносом Кафедры Графика в Высшей Школе Изыщных Искусств (Афины). Кефаллинос не только вдохновлял своим преподаванием, но и сумел заманить многих художников стать учениками в своей студии, в результате чего в конце 40-х годов формируется первая плеяда – состоявшихся художников-учеников Кефаллиноса, таких, как: Г. Велиссаридис, Г. Варламос, К. Грамματοпулос, Васо Катраки, Г. Мосχος, Тассос Α., Луиза Монтесатну, Кантос Тилемаχος и др. Репутация Кефаллиноса мотивирует многих художников иметь дело с гравировкой, таких как Яннис Моралис, Г. Манусакис, Φ. Καхримани, Элена Константиниди и др. Кульминацией производительности жанра становится первая национальная выставка «Оригинальной гравировки» в выставочном центре **«Ζάππειο»** в 1938 году. Этим выставочным мероприятием устанавливается и формально независимость и самостоятельность гравировки в качестве автономной отрасли, автономного жанра в изобразительном искусстве.

Τη στιγμή, λοιπόν, αυτή, την τόσο σημαντική για την ανάπτυξη και την αυτονομία της ελληνικής χαρακτικής, ξεσπά ο πόλεμος του '40, που ανακόπτει, προσωρινά, κάθε καλλιτεχνική παραγωγή στον τόπο. Σε αυτή την ιστορική και χρονική συγκυρία, η χαρακτηριστική παίρνει τα ηνία και γίνεται η ηγετική εικαστική έκφραση έναντι της ζωγραφικής και της γλυπτικής, αναλαμβάνοντας να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Με την πολλαπλότητα των εφαρμογών της προτάσσει τον κοινωνικό της χαρακτήρα, που δεν είναι άλλος από τη διακίνηση των ιδεών, και αποκτά σπουδαία προτεραιότητα στη διάδοση συνθημάτων, στην αναγγελία γεγονότων.

Важным моментом в развитии и автономии греческого гравёрного искусства была война 1940, которая временно приостановила развитие всякого искусства вообще. На данном историческом этапе гравировка держит бразды правления и становится ведущим видом искусства по сравнению со скульптурой, и занимает главенствующее место. Гравёрное

искусство отражает социальный характер, это не что иное, как движение идей, первоочередная цель которого – это распространение лозунгов и анонсов событий.

Με την έναρξη του πολέμου, η ξυλογραφία και το λινόλεουμ ήσαν εκείνες οι καλλιτεχνικές μορφές και μέσα έκφρασης της χαρακτηριστικής, που επιστρατεύθηκαν άμεσα στον Αγώνα. Ευθύς αμέσως η ΑΣΚΤ, με πρωτοβουλία του δάσκαλου Γιάννη Κεφαλληνού, προσφέρεται να φιλοτεχνήσει τις πολεμικές αφίσες για τον Αγώνα ενάντια στον κατακτητή, τις οποίες οι μαθητές του φιλοτεχνούν μέσα στο εργαστήριο χαρακτηριστικής της Σχολής, ενώ πρόκειται για έγχρωμες λιθογραφίες.

С началом войны, ксилография и гравюра по линолеуму представляли те же самые основные художественные формы гравёрного искусства, которые были направлены непосредственно на работу для военных нужд. Незамедлительно Высшая Школа Изыщных Искусств, по инициативе учителя Янниса Кефаллиноса, предлагает изготавливать плакаты для борьбы с оккупантами, которые студенты отпечатывали литографным способом в мастерской школы гравюры.

Αξιомνημόνευτες είναι οι εξής αφίσες:

- «Οι Ηρώιδες του 1940» του **Κ. Γραμματόπουλου**, που βρίσκεται στη Συλλογή του Βασιλικού Μουσείου και της Στρατιωτικής Ιστορίας των Βρυξελλών στο Βέλγιο. Επίσης, είναι η μοναδική ελληνική αφίσα, που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «The Poster in History» του Max. Gallo (Edition Hamlyn, 1974, London), και ο «Τσολιάς με τουφέκι», που γράφει «Έλα να τα πάρεις»
- της **Βάσως Κατράκη**: «Γυναίκα που πλέκει», που παριστάνει μια χωριατοπούλα να πλέκει για τους στρατιώτες της Πίνδου
- του **Τάσσου** «Ο Τσολιάς», που παριστάνει ένα φουστανελά να δείχνει με το δάχτυλο του τον περαστικό διαβάτη και να το ρωτά: «Εσύ έδωσες?»

Заслуживают внимания следующие плакаты :

- **«Героини 1940 года»** Константина Грамματοпулоса, пополнивший коллекцию Королевско музея и Военной истории Брюсселя в Бельгии. Он также является единственным греческим плакатом, единственной афишей, включенной в книгу «The Poster in History» (=«Плакат в истории») Макса . Галло (Издание Хэмлин , 1974, Лондон), и **« Цоляс (т.е. греческий военный в национальной одежде) с винтовкой »**, с надписью **"Иди и возьми"**.
- Васо Катраки: "Женщина за вязанием", которая представляет сельскую девушку за вязанием для солдат фронта.
- Тассос: **"Tsolias"(т.е. греческий военный в национальной одежде)**, который представляет собой солдата, указывающего пальцем на прохожего и задающего вопрос: «Ты участвуешь в борьбе?»

Στο εργαστήριο του Κεφαλληνού έπνεε ένας αέρας δημοκρατικής ελευθερίας. Οι άγνωστοι τότε σπουδαστές, μετέπειτα γνωστοί καλλιτέχνες, αναλαμβάνουν να φιλοτεχνήσουν τις προπαγανδιστικές αφίσες για τον αγώνα ενάντια στους Ιταλούς. Η συμβολή του εργαστηρίου του Κεφαλληνού στάθηκε πατριωτική και στα χρόνια της Κατοχής. Εκεί τυπώθηκαν μερικές αντιστασιακές αφίσες παράνομα, καθώς και άλλο παρόμοιο υλικό.

В мастерской Кефаллиноса царил дух демократической свободы. Тогдашние неизвестные студенты , впоследствии известные художники, берут на себя обязательство украсить агитационные плакаты в борьбе против итальянского фашизма. Патриотический вклад лаборатории Кефаллиноса продолжается и в годы оккупации. В ней были напечатаны некоторые «незаконные» партизанские плакаты и другие подобные материалы.

Κώστα Γραμματόπουλου «Οι ηρωίδες του 1940»
Κostas Γραμματόπουλος «Героини 1940 года»

Λίγες ημέρες μετά την ιταλική επίθεση, και συγκεκριμένα στις 26.11.1940, ο **Τάσσος** δημοσιεύει στα «Νεοελληνικά Γράμματα» του έργο του «Το στίλετο» (σχέδιο με σινική μελάνη). Από το σχέδιο αυτό, με μικρές προσθήκες, είναι η κάτωθι ομώνυμη ξυλογραφία.

Через несколько дней после нападения итальянцев на Грецию, а именно 26.11.1940, художник **Τάσος** опубликовал в журнале «Νεοελληνικά Γράμματα» (=«Современные греческая летопись») свой "**Стилет**" (рисунок тушью). Из этого эскиза, с незначительными дополнениями, следующая одноименная гравюра на дереве:

Στη μικρή αυτή αναφορά θα μνημονεύσουμε ακόμη:

- το ζωγράφο **Σπύρο Βασιλείου**, που επιστρατεύτηκε για τρεις μήνες στο μέτωπο, σχεδίασε αρκετές σκηνές από τον πόλεμο, σχέδια των οποίων, στη συνέχεια, πέρασε σε ξυλογραφία, ενδεικτικά δε αναφέρουμε το «**Λυράρη**» και τον «**Ανάπηρο του αλβανικού πολέμου**»
- το σχέδιο του **Αγήνορα Αστεριάδη «VINCEREMO»**, που παριστάνει μία κολόνα, στη βάση της οποίας είναι γραμμένο ένα «Μ» (το αρχικό γράμμα του Μουσολίνι) και από κάτω η λέξη VINCEREMO, δηλαδή «θα νικήσουμε», ενώ δίπλα ένας σκύλος σηκώνει το πόδι του και κατουράει την υπερφίαλη αυτή δήλωση, γελοιοποιώντας, με αυτόν τον τρόπο, τον Ιταλό δικτάτορα. Ένα πρωί που ξύπνησαν οι κάτοικοι της Αθήνας, είδαν αφισοκολλημένο στους τοίχους το έξυπνο αυτό σχέδιο του Αστεριάδη.

В этом небольшом отчету целесообразно упомянуть еще:

•художника **Σπироса Βασιλιу**, который работал в течение трех месяцев на фронте; он разработал несколько сцен с войны, эскизы которых позже перенес на гравюру. Здесь мы назовем произведения "**Лирарис**" (т.е. музыкант, играющий на лире), а также "**Инвалида албанской войны**".

•Эскиз **Αγινораса Αστεριαδισа «VINCEREMO»** (=«победим»), который представляет собой столбец, на основе которого написано "М" (первая буква имени Муссолини), а под словом VINCEREMO собака поднимает ногу и писает на метафорическое высказывание, высмеивая , таким образом , итальянского диктатора . Однажды утром проснувшись жители Афин увидели массовым тиражом на уличных стенах этот гениальный плакат Αστεριαдισа.

Στις 27 Απριλίου 1941 τα γερμανικά στρατεύματα εισέρχονται στην Αθήνα. Ο ελεύθερος αττικός ουρανός σκιάζεται από τη σημαία του καγκελωτού σταυρού. Η πάλη για την πολυάκριβη και πολυπόθητη ελευθερία έχει αρχίσει.

27 апреля 1941 года немецкая армия вступает в афинскую землю. Безоблачное афинское небо затемняется флагом нацистского креста. Борьба за драгоценную и желанную свободу уже началась.

		
Προσχέδιο του Γιάννη Κεφαλληνού για την εικονογράφηση του «Ύμνου εις την Ελευθερία» - Эскиз Янниса Кефаллиноса для иллюстрации «Гимн Свободе»	Όψη αθηναϊκού δρόμου, φωτογράφος Βούλα Παπαϊωάννου. –Вид афинской улицы. Фотограф- Вула Παпайοанну.	Ένα από τα ζαχαροπλαστεία ΦΛΩΚΑ της Αθήνας, φωτογράφος Βούλα Παπαϊωάννου. – Кофейня «Флока» в Афинах. Фотограф- Вула Παпайοанну.

Κείμενο, επιμέλεια υλικού, μετάφραση: Δώρα Γιαννίτση.

Πηγή: <http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/1997/10/26101997.pdf>

Подготовка-подбор материалов, текст, перевод – Теодора Янници, к.и.н.

Источник: <http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/1997/10/26101997.pdf>